

Startnotitie inzet van testen op scholen

Aanleiding

- In de MCC van 8 januari jl. is gesproken over de inzet van testen in het voortgezet onderwijs (vo) ter bestrijding van Covid-19 en het verantwoord openen en open kunnen houden van het onderwijs. De MCC heeft ingestemd om:
 - o vanaf 18 januari aanstaande te starten met pilots risicogericht testen in het vo en
 - o bij openstelling van de scholen (verwachting nu 3^e week februari, na voorjaarsvakantie) de inzet van testen op te schalen naar landelijk niveau.
 - o Daarnaast starten op een later moment enkele pilots in het hoger onderwijs (ho) en middelbaar beroepsonderwijs (mbo).
 - o Voor het testen van leerlingen in het primair onderwijs (po) heeft OCW aangegeven dat hiervoor op korte termijn een voorstel komt, waarin ook de situatie rond de Britse variant en het daarover verwachte OMT-advies wordt meegenomen.
- In de startfase (18/01 tot afloop lock down) wordt op ca. 15 VO scholen (Utrecht, Rotterdam en Gelderland) getest onder begeleiding van UMCU. De opzet en organisatie hiervan loopt. In voorliggende notitie wordt specifiek ingegaan op de opschaling van de inzet van testen in het voortgezet onderwijs bij openstelling van de scholen, waarschijnlijk na de lock down.
- Een toenemende druk wordt verwacht om sneller en meer te testen op scholen in verband met de huidige epidemiologische situatie en het zo veilig en spoedig mogelijk kunnen openen van scholen. Indicaties dat de Britse variant – en inmiddels ook aangetroffen Zuid-Afrikaanse variant - van het virus zich makkelijker onder jongeren zou kunnen verspreiden maakt dit extra urgent.
- Met de *risicogerichte* inzet van testen in het vo kan de verspreiding van het virus gericht worden aangepakt en vertraagd door meer besmette personen op te sporen en vroegtijdig uit de groep te plaatsen. Hierdoor kan continuering van het onderwijs beter worden geborgd en het zicht op de verspreiding van het virus op scholen worden verbeterd.
- Combinatie van testen en maatregelen: de inzet van testen zal altijd onderdeel moeten zijn van een integraal pakket aan maatregelen. Om naast het opsporen van het virus, daadwerkelijk ook het virus te bestrijden is een combinatie van testen, monitoring, maatregelen (1,5 meter, bubbes etc) én strikte naleving daarvan noodzakelijk.

Voorstel doelgroep

In de periode voor de Kerst is een verhoogd aantal besmettingen aangetroffen bij leerlingen in het voortgezet onderwijs. Bij deze doelgroep zien we dat 13,6% van het aantal positief geteste mensen 10-19 jarigen zijn. Bij 0-9 jarigen is dit 1,4%.¹

De voorgestelde doelgroep is: alle leerlingen in het voortgezet onderwijs en het onderwijspersoneel in zowel het voortgezet onderwijs als het primair onderwijs. Niet tot de doelgroep behoren de leerlingen in het primair onderwijs (invasieve test, niet proportioneel gezien leeftijd en besmettingsniveau).

Testbeleid

Risicogerichte inzet van testen (op vrijwillige basis) om zo vroegtijdig verborgen asymptomatische en presymptomatische besmettingen op te sporen en zo verdere verspreiding te voorkomen. De opzet is risicogericht testen van iedereen die minimaal één lesuur bij een besmette leerling of docent in de klas heeft gezeten. Dit is een ruimere screening dan huidig bron- en contactonderzoek (bco), omdat daarin klasgenoten niet worden meegenomen als 'nauw contact' en die zich ook niet hoeven laten testen als ze geen klachten ontwikkelen. Deze aanscherping past bij de strategie om verspreiding van nieuwe besmettelijker virusvarianten te vertragen.

NB: we gaan dus niet massaal frequent testen.

Modaliteiten testafname

De grootste uitdaging ligt in het organiseren van de testafname en de daarbij behorende organisatie en logistiek voor de uitrol naar landelijk niveau. OCW en VWS verkennen hiervoor de volgende opties:

Optie 1: Leerlingen en leraren naar de GGD-teststraat

¹ RIVM, 7 januari 2021,

<https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/landelijk/positief-geteste-mensen>

1. Een leerling met klachten laat zich testen in een GGD-teststraat. Bij een positieve uitslag wordt dit direct gemeld aan de leerling en de school (door ouders of GGD). De besmette leerling blijft thuis en gaat in quarantaine.
2. De school informeert de leerlingen en ouders die bij de besmette leerling minimaal 1 lesuur in de klas hebben gezeten en verzoekt hen de leerlingen in de GGD-teststraat met een PCR-test² te laten testen.
3. De praktische uitwerking hiervan moet met de GGD en RIVM worden besproken.
 - o Er zou getest kunnen worden op speciale onderwijstestdagen (vrijdag, zaterdag, zondag), waardoor je aan het begin van de week weet of je weer naar school kunt
 - o Of op dag 5 na blootstelling cf. de richtlijnen voor meldingen die voortkomen uit bron- en contactonderzoek (bco) en Coronamelderapp.
 - o Geteste leerlingen blijven thuis tot het ontvangen van een negatieve testuitslag en volgen online onderwijs.
4. De personen die door de GGD als nauwe contacten zijn aangewezen laten zich –zoals nu al gebruik is- testen en gaan conform huidig beleid uit voorzorg in quarantaine.
5. Wanneer de leerlingen een negatieve testuitslag ontvangen kunnen ze weer naar school gaan. Voor de leerlingen met een positieve testuitslag blijft uiteraard het isolatiebeleid en online onderwijs (indien mogelijk ivm ziekteverschijnselen) gelden.

Voordelen:

- Testafname onder verantwoordelijkheid van de GGD is vanaf februari mogelijk, de infrastructuur is al beschikbaar en GGD waarborgt veilige testafname. Directeur Testen GGD geeft aan dat er capaciteit beschikbaar is en dat onderwijs testen ook duidelijk een publiek doel dient. Als deze optie voorkeur heeft, moet dit eerst nog wel bestuurlijk voorgelegd worden bij 25 GGDen.
- Bij deze optie worden alle leerlingen die blootgesteld zijn aan het virus gelijk naar huis gestuurd om verdere verspreiding te voorkomen (circuit break). Naast opsporen wordt hierbij ook het virus bestreden.
- Door gebruik van een PCR-test in de GGD-teststraat in combinatie met quarantaine is de kans op transmissie kleiner dan bij (herhaalde) toepassing van antigeentesten (want minder vals-negatieven). Daarnaast geldt dat er sprake is van 1 testmoment in vergelijking met toepassing van antigeensneltesten (2-3 keer), dus minder invasieve tests.

Nadelen:

- Er zijn inmiddels 376 afnamelocaties van de GGD. Deze zijn echter niet allemaal op fiets-/loopafstand bereikbaar en kan daarmee van invloed zijn op de testbereidheid onder leerlingen.
- Doorbreekt de mogelijkheid van het fysieke onderwijsproces, waarbij online onderwijs wel doorgang vindt. Met de besmettingsgraad die gemiddeld gold tussen september en december, kan het bij landelijke opschaling gaan om meer dan 60.000 tests per week, meer dan 50 leerlingen per school per week. Afhankelijk van de dag van de week waarop dit proces start, komt die groep enkele dagen in quarantaine.
- Het scholenveld heeft aangegeven deze optie niet haalbaar te achten vanwege de verstoring van het onderwijsproces, het aantal leerlingen die in quarantaine moeten zitten, zowel voorafgaand aan het testen als erna (want PCR, dus niet 'snel'). Aangezien testdeelname altijd vrijwillig is, en leerlingen (of ouders) zelf een afspraak moeten maken bij de teststraat, kan het van een aantal dagen tot een week duren voordat de klas of het leerjaar weer compleet terug op school is, met in de tussentijd duaal onderwijs wat minder goed te organiseren is.

Optie 2: (Mobiele) testafname door private partijen op de scholen zelf

- Een leerling met klachten laat zich testen in een GGD-teststraat. Bij een positieve uitslag wordt dit direct gemeld aan de leerling én de school (door ouders of GGD). De besmette leerling blijft thuis en gaat in quarantaine. De personen die door de GGD als nauwe contacten zijn aangewezen gaan conform huidig beleid uit voorzorg in quarantaine. De niet-nauwe contacten worden uitgenodigd voor een antigeensneltest, die op school wordt afgenomen.
- De school informeert de leerlingen (de niet-nauw contacten) en ouders die bij de besmette leerling minimaal 1 lesuur in de klas hebben gezeten en nodigt de leerlingen uit om zich 2-3 keer (met een interval van 3-5 dagen) te laten testen met een antigeensneltest door een getrainde volwassene (private partij).

² check of dit ook zou kunnen met antigeentest in de GGD teststraat

- Bij een positieve sneltest wordt de leerling/docent direct naar huis gestuurd met instructies voor thuisisolatie en wordt de GGD geïnformeerd. Een PCR test ter bevestiging wordt geadviseerd.
- Uitgangspunt is dat kan worden gewerkt met gevalideerde testen (gevalideerd voor screening van asymptomatische besmettingen). Het OMT heeft positief geadviseerd over het (herhaald) screenen van clusters op scholen (93ste OMT advies).
- Bij deze optie wordt gestart met testafname door een private partij en parallel daaraan wordt de mogelijkheid van begeleide zelfafname (van een getrainde volwassene) verkend (teach the teacher). Dit betekent dat een private partij eigen personeel inzet voor de testafname of samenwerkt met reeds opgeleid personeel (van diagnostische centra, of opgeleid door GGD) of onderwijspersoneel opleidt om de begeleide testafname op den duur uit te voeren. Hiervoor is wel validatie van (begeleide) zelfafname nodig.
- Mogelijkheden voor testafnamecapaciteit op de scholen zelf door private partijen worden nu verkend door OCW en VWS. Hierbij wordt gekeken naar:
 - o Arbodiensten: staan niet te springen om dit op te pakken, valt niet binnen takenpakket. Daarnaast is het de vraag of de structuur van arbodiensten passend is. Niet elke school heeft een arbodienst.
 - o GGD'en: gaan dit niet massaal decentraal organiseren (hebben ander aanbod gedaan, zie optie 1). Alleen in het geval van een grote uitbraak (bijv. Lansingerland) gaat de GGD ad slag. Wel kan bekeken worden de landelijke schil van testpersoneel die GGD GHOR momenteel via uitzendbureau Unique heeft opgeleid (en nog steeds laat opleiden en aanvullen) ingezet kan worden. Dit gaat om 750-800 man die inzetbaar zijn. Bij de inzet van deze groep blijft onverminderd de noodzaak gelden van de inzet van een partij die coördinatie op zich neemt en medische supervisie organiseert onder de voorwaarde dat het niet ten koste mag gaan van de capaciteit van de GGD'en in de teststraten en bij de inzet van de vaccinatiestrategie.
 - o Roamler/Fundis/Rode Kruis/SAN/PostNL
 - Voor mensen die niet naar de GGD-teststraat kunnen komen wordt thuisafname georganiseerd. Dit is verschillend per GGD-regio georganiseerd. In sommige gevallen wordt dit door de GGD gedaan, in andere gevallen wordt dit door andere partijen gedaan zoals Roamler, Fundis en het Rode Kruis.
 - Met twee externe partijen (Fundis en Roamler) is een pilot gedaan in twee GGD-regio's. De uitkomst is positief en het initiatief wordt nu landelijk opgeschaald.
 - Mogelijk zou dit landelijke netwerk van partijen, die samenwerken met de GGD-regio's, in kaart kunnen worden gebracht en worden ingezet voor testafname in het voortgezet onderwijs.
 - o Eerstelijns diagnostische centra
 - Er zijn 64 eerstelijns diagnostische centra (EDC) in Nederland. Dit betekent dat er gemiddeld ca. 22 scholen een beroep doen op een diagnostisch centrum.³
 - Ook kan gedacht worden aan de verbinding met school-/jeugdartsen bij Centra voor Jeugd en Gezin (CJG), die worden ingezet voor diagnostiek bij kinderen van 0 tot 4 jaar.
 - o Andere private partijen
 - Contracteren van private partijen die nu ook al sneltestfaciliteiten hebben (die ook worden ingezet in spoor 2 van het testbeleid).
 - Vanwege de verwachte omvang (132.000 testen per week op scholen) vereist dit meerdere contracten met private partij, die zeer decentrale testafnamecapaciteit kunnen organiseren. Afhankelijk van de grootte van de private partij en de benodigde logistiek (bedienen van meerdere scholen) kan dit oplopen tot het contracteren van 100 private partijen.
 - Voor de opstartfase zijn twee bedrijfjes gecontracteerd. Deze kunnen de afname van deze verwachte aantal testen niet aan.

Voordelen

- Leerlingen kunnen fysiek onderwijs blijven volgen. Door de snelheid van het testproces, is er weinig verstoring van het onderwijs. Het scholenveld is daarom voorstander van deze optie.
- Sluit aan bij een (toekomstige) praktijk waarin we een flinke toename van het aantal besmettingen zien, als gevolg van nieuwe virusvarianten.
- Geen reisafstand, de leerlingen kunnen de test op school laten uitvoeren. Scholen hebben aangegeven te verwachten dat dit de testbereidheid vergroot, die van belang is vanwege de

³ <https://www.zorgkaartnederland.nl/diagnostisch-centrum>

vrijwillige deelname in combinatie met (voor verreweg de meeste leerlingen) het niet hebben van klachten.

Nadelen:

- De afnamecapaciteit op scholen vergt mobiele testafnamecapaciteit (private partijen die meerdere scholen bedienen), met een zeer decentrale logistiek en opleiden van mensen voor testafname. Dit is nog niet geregeld en het inregelen kost ook veel tijd (contracteren, opstarten etc.).
- In geval van onderwijspersoneel geldt dat zij vrijgemaakt moeten worden om zich te laten trainen voor het begeleiden van de zelfafname. Dat is een uitvoeringslast voor scholen (zeker ook ivm lerarentekort).
- De betrouwbaarheid van de sneltesten is lager dan van de reguliere PCR-test (dus meer vals-negatieven). Desondanks lijkt er meerwaarde te zijn om met behulp van sneltesten zo veel mogelijk verborgen besmettingen uit de schoolcontext te filteren. Leerlingen worden wel verzocht om zich twee tot drie keer (3-5 dagen interval) te laten testen wat als een belasting ervaren kan worden. Leerlingen gaan niet in quarantaine, wat een negatief effect op de virusbestrijding kan hebben.
- Ouders hebben aangegeven geen zelfafname te willen, en al helemaal niet onder begeleiding van iemand van school. Ouders willen medisch geschoold personeel (dus niet een conciërge met wat training) als er medische handelingen moeten worden uitgevoerd. Anders is toestemmingsbereidheid onder hen erg laag te verwachten.
- De validatie van antigeentesten bij personen zonder klachten die naar voren komen uit BCO en de Coronamelderapp als nauw contacten is niet goedgekeurd. Medeleerlingen kan je ook beschouwen als nauwe contacten, waarbij de validatie van een (eenmalige) antigeentest niet kan worden gebruikt.
- Voor deze optie zou gekeken moeten worden of de IGJ-richtlijnen voor testen buiten de GGD-teststraten aanpassing vergen gericht op het testen van risico-arme groepen. Dit betekent een versoepeling van deze richtlijnen.
- Aan alle betrokkenen moet helder worden gemaakt dat een negatieve antigeentestuitslag geen vrijbrief is om de reguliere regels te negeren (cq. feestjes organiseren en opa en oma knuffelen).

Randvoorwaarden

De inzet van testen zal altijd in combinatie van maatregelen moeten plaatsvinden. Alleen dan kan naast opsporing, ook daadwerkelijk het virus bestreden worden. Op scholen in het vo kan overwogen worden naast de inzet van testen ook meer maatregelen toe te passen, waaronder de 1,5 meter afstand. Zo adviseerde het OMT in de zomer om de 1,5-meter voor middelbare scholieren los te laten. Daar lijken nu enkele OMT-leden op terug te komen en te adviseren dat afstand tussen scholieren op school wél belangrijk is. Daarnaast kunnen ook andere maatregelen worden overwogen, zoals dat leerlingen, meer dan voor de lock down het geval was, in hun eigen klassenverband (creëren van een bubbel) blijven en het dragen van mondkapjes.

Fasering en benodigde testafnamecapaciteit

Hieronder staat de benodigde testafnamecapaciteit weergegeven voor de opstartfase en de opschaling naar landelijk niveau bij openstelling van de scholen. In de startfase wordt gedurende maximaal drie weken op ca. 15 schoollocaties risicogericht getest: bij een besmetting van een leerling wordt de hele klas 2-3 keer getest. Naar schatting (o.b.v. de besmettingsgraad van sept-dec 2020) zijn ca. 8800 testen in de opstartfase nodig. Bij landelijke uitrol (ca. 1400 schoollocaties) zijn bij optie 1 (bij de GGD) ca 1,5 miljoen testen nodig en bij optie 2 (op school) ca. 3 miljoen testen nodig tot aan de zomervakantie.

Benodigde testafnamecapaciteit	Fase 1	Fase 2*	
	18 jan - 14 feb (4 wkn) (start op scholen in Utrecht, R'dam en Gelderland)	Op school	Bij de GGD**
Per dag (5 schooldagen pw)	~440 tests	~26.400 tests	~13.200 tests
Per week	~2.200 tests	~132.000 tests	~66.000 tests
Totaal	~8.800 tests	~3 miljoen tests	~1,5 miljoen tests

* In fase 2 wordt uitgegaan van een lagere weekincidentie als gevolg van de lockdown en een hogere vaccinatiegraad.

** Bij deze optie gaat de 'ring' van de besmette persoon in quarantaine, volgt online onderwijs en laat zich op dag 5 bij de GGD testen.

Onderwijspersoneel (leraren) in het primair onderwijs

Op dit moment geldt dat onderwijspersoneel met klachten voorrang krijgt in de GGD-teststraat. Dit is bedoeld voor leraren en ander onderwijspersoneel in het:

- basisonderwijs;
- speciaal (basis)onderwijs;
- voortgezet speciaal onderwijs;
- voortgezet onderwijs.

In overleg met de GGD'en zou gekeken kunnen worden dit uit te breiden naar onderwijspersoneel in het po zonder klachten, die in aanraking zijn geweest met een positief geteste leerling of collega. Alternatief is om te kijken of onderwijspersoneel in het po gebruik kunnen maken van (herhaald) testen met antigeensneltesten door een private partij.

Informed consent

Deelname aan het testbeleid is altijd op vrijwillige basis en in geval van minderjarigen is de goedkeuring van ouders vereist, bijvoorbeeld via een digitaal platform. Zowel ouders als leerlingen kunnen bezwaar maken deel te nemen. Bij optie 1 geldt dat alle leerlingen na een negatieve testuitslag (afgenomen in de GGD-teststraat) weer naar school kunnen komen. Als er geen test afgenomen wordt, duurt quarantaine 10 dagen conform huidige beleid dat geldt voor nauwe contacten en wordt online onderwijs gevolgd. Bij optie 2 geldt dat toegang tot het onderwijs niet wordt uitgesloten en aan geen deelname aan testen worden geen consequenties verbonden.

Verdere aanpak en proces

In deze notitie zijn kaders geschetst voor de verdere uitwerking van opschaling van de inzet van testen in het voortgezet onderwijs. Voorgesteld wordt de aanpak hiervoor ambtelijk uit te werken en in de week van 18 januari voor besluitvorming voor te leggen, waarbij het voortouw ligt bij OCW met ondersteuning van VWS.